

Landstingsfullmäktige
Landstinget i Värmland

Revisionsberättelse

Inledning

Kommunallagen föreskriver att revisorerna årligen, och i den omfattning som följer av god revisionssed, skall granska all verksamhet som bedrivs inom styrelser, nämnder och beredningar. Revisorernas granskning sker även utifrån det av landstingsfullmäktige fastställda revisionsreglementet samt utifrån revisorernas bedömning av väsentlighet och risk.

I revisionsplanen fastställer revisorerna självständigt vad som skall granskas under verksamhetsåret. All genomförd granskning ligger till grund för den av revisorerna till fullmäktige framlagda revisionsberättelsen. Utifrån revisionsberättelsen tar fullmäktige ställning till frågan om ansvarsfrihet för styrelser, nämnder och beredningar samt dess enskilda ledamöter.

Revisorerna har under året informerat sig om och granskat landstingets olika verksamheter. Granskningsresultaten har sammanställts och redovisats i ett antal sk översiktliga granskningar (ÖG) och fördjupade granskningar (FG). I granskningsarbetet har revisorerna haft värdefulla kontakter med företrädare för de olika verksamheterna, bland annat genom platsbesök. De rapporter som är resultat av fördjupade granskningar har under året kommunicerats med landstingsstyrelsen. Revisorernas presidium har vid tre tillfällen, på uppdrag av revisionskollegiet, haft överläggningar med landstingsstyrelsens arbetsutskott för att diskutera aktuellt ekonomiskt läge. Revisorerna har dessutom haft en överläggning med hela landstingsstyrelsen i samband med att revisionsberättelsen formulerats.

Det är revisorernas uppfattning att granskningsresultaten även skall bidra till verksamhetsutveckling. Granskningsrapporterna har förtecknats i bilaga till föreliggande revisionsberättelse och finns även tillgängliga på landstingets intranät- och internetsidor.

Övergripande iakttagelser och synpunkter

Landstinget i Värmland har under en följd av år uppvisat stora ekonomiska underskott och även andra nyckeltal har visat på en ekonomi i obalans. Mot bakgrund av detta och kommunallagens krav på en ekonomi i balans, träffade landstingsfullmäktige under år 2001 en överenskommelse med regeringen om bland annat stora kostnadsreduceringar. Landstingets revisorer för perioden 1999 – 2002 har vidimerat att avtalets villkor är uppfyllda i och med 2002 års resultat. Med anledning av överenskommelsen har regeringen till landstinget under 2003 utbetalat ett engångsbelopp som uppgår till 170 milj kronor. Detta engångsbelopp ingick inte i budgeten för 2003.

För verksamhetsåret 2003 fastställde landstingsfullmäktige en budget som förutsatte ett överskott på drygt 151 milj kronor. I den första prognosen bedömdes överskottet bli 97 milj kronor lägre och även i de följande prognoserna för landstingets samlade resultat förväntades utfallet bli väsentligen lägre än budgeterat. Det faktiska ekonomiska resultatet, exklusive det från regeringen utbetalda engångsbeloppet, redovisas i bokslutet till 81 milj kronor.

Kommunallagen och Lag om kommunal redovisning ställer från och med år 2000 krav på att om kostnaderna för ett visst räkenskapsår överstiger intäkterna skall det negativa resultatet regleras inom en tvåårsperiod. Landstingsstyrelsen uppger i årsredovisningen att landstinget har uppfyllt balanskravet för perioden 2001 till 2003. Revisorerna konstaterar att redovisningen även skall omfatta år 2000. I det tidsperspektivet har landstinget inte kunnat återställa tidigare underskott.

Landstingets överskottet borde, utifrån lagens balanskrav och för en långsiktig hållbar ekonomi, ha varit större. I detta perspektiv inger den underbalanserade flerårsplanen stark oro.

Revisorerna har följt hur prognoserna för det ekonomiska resultatet har hanterats vid landstingsstyrelsens möten under 2003. Revisorerna konstaterar att landstingsstyrelsen fått regelbunden information om att resultatet förväntades bli väsentligen sämre än vad som budgeterats. Styrelsen har dock inte förmått anpassa verksamheten till de av fullmäktige givna ekonomiska ramar.

Oppositionsföreträdarna i landstingsstyrelsen föreslog vid ett sammanträde i maj 2003 att landstingsdirektören skulle ges i uppdrag att inkomma med förslag på åtgärder för att hantera den negativa ekonomiska utvecklingen. Av styrelsens protokoll framgår att "landstingsdirektören har ett ständigt uppdrag att arbeta med den ekonomiska utvecklingen och tillsammans med verksamhetsansvariga komma med förslag till åtgärder". Av protokollen framgår inte att några förslag till åtgärder inkommit eller behandlats av styrelsen. Enligt revisorernas uppfattning har landstingsstyrelsen visat ett passivt förhållningssätt till den ekonomiska utvecklingen under 2003.

Med anledning av redovisade prognoser har revisorerna tagit initiativ till överläggningar med landstingsstyrelsens arbetsutskott. Vid överläggningar-

na har revisorerna understrukit att landstingsstyrelsens uppdrag utgår från ett budgetöverskott uppgående till 151 milj kronor.

Prognoserna pekade tidigt under året på att det budgeterade resultatet inte skulle komma att uppnås. Trots detta var det först vid fullmäktigemötet den 30 september 2003 som landstingsstyrelsen redovisade en skrivelse till fullmäktige i vilken man gör en bedömning att årets budget inte kan hållas. Styrelsen hade i sin skrivelse perspektivet på förändringar i verksamhetsplanen för 2004. Revisorerna menar att styrelsen i skrivelsen borde ha redovisat åtgärder för att under 2003 anpassa verksamheten till givna förutsättningar alternativt hemställt om nya budgetförutsättningar.

Det är revisorernas uppfattning att styrelsen bör utveckla dialogen med landstingsfullmäktige i de fall styrelsen bedömer sig inte kunna hålla de ekonomiska ramarna. Det är viktigt att fullmäktige tidigt informeras om styrelsens bedömning rörande det ekonomiska läget och ges möjlighet att ta ställning härtill.

Årets resultat

Resultatet för landstingets olika verksamheter varierar. Hälso- och sjukvården uppvisar ett underskott som uppgår till 92 milj kronor, medan central förvaltning och finansiering uppvisar ett överskott som uppgår till 333 milj kronor, inklusive det särskilda statsbidraget på 170 milj kronor. Inom hälso- och sjukvårdens olika länsverksamheter finns stora skillnader i utfall, till exempel uppvisar kostnaderna för regionsjukvård ett underskott på 71 milj kronor. Tandvårdsverksamheten och landstingsservice uppvisar överskott, 3,3 milj kronor respektive 8,7 milj kronor medan utbildningsverksamheten inklusive viss extern verksamhet uppvisar ett underskott som uppgår till 1,7 milj kronor.

Den ekonomiska analysen visar att verksamhetens kostnader ökar snabbare än intäkterna i form av skatter och statsbidrag. Verksamhetens nettokostnadsökning är 6,8% och kostnaderna för köpt sjukvård steg med 60 miljoner och uppgick till över 530 milj kronor. Utfallet för regionsjukvården är 301 milj kronor och väsentligen större än vad som budgeterats. För flera länsverksamheter har kostnaderna för vård vid Karlskoga lasarett överstigit det som budgeterats och bidragit till ett negativt resultat.

Revisorerna förutsätter att landstingsstyrelsen ingående analyserat utfallen för de olika verksamheterna och dragit slutsatser i den fortsatta ekonomiska planeringen. Revisorerna vill understryka vikten av att styrelsen på ett bättre sätt kommunicerar såväl de ekonomiska frågorna som de verksamhetsmässiga frågorna med fullmäktigeförsamlingen.

Revisorernas iakttagelser och synpunkter på bokslutet har kommunicerats med ett antal verksamhetsföreträdare liksom med landstingsstyrelsen. Revisorerna har också pekat behovet av förbättrad redovisning kring landstingets fastigheter och inventarier och vill med eftertryck uppmana landstingsstyrelsen att vidta åtgärder.

Revisorernas arbete

Revisorerna har även ägnat uppmärksamhet åt verksamhetsfrågorna inom landstingets olika delar. Samtliga rapporter som är ett resultat av denna granskning framgår av bilaga till revisionsberättelsen. Nedan kommenteras några rapporter särskilt.

Revisorerna anser att kvalitets- och kvalitetsutvecklingsfrågorna har fundamental betydelse för landstingets olika verksamheter. Av detta skäl har revisorerna genomfört granskningar under året med fokus på kvalitet, bland annat följande:

- Primärvårdens läkarstöd till kommunernas äldreomsorg,
- Implementering av SBU-rapporter,
- Brukarinflytande i vården och
- Prioritering av patienter vid operationsenheterna vid Centralsjukhuset.

Alla rapporterna kan sägas ha utgångspunkt i granskning av kvalitet. Samtliga dessa rapporter är fördjupade granskningar och revisorerna förutsätter att styrelsen målmedvetet ska ta tillvara de förslag och synpunkter som framförs vad gäller utveckling och förbättring. Revisorerna har särskilt noterat styrelsens beslut att under våren 2004 följa upp vidtagna åtgärder med anledning av revisorernas rapport från 2003 om operationsverksamheten vid Centralsjukhuset.

Revisorerna har också genomfört ett antal översiktliga granskningar. Syftet är att ge en översiktlig bild av ett antal frågeställningar och ge underlag för eventuellt fördjupade analyser. Granskningsmetoden bygger i stor utsträckning på en nära dialog med verksamhetens företrädare vilket upplevts som mycket positivt av revisorerna. Revisorerna avser att vidareutveckla denna granskningsmetodik eftersom den ger möjlighet till en bredare granskning av landstingets olika verksamheter.

Som en del i revisorernas uppföljning av intern kontroll och kvalitet har bemanningsfrågorna vid Sjukhuset i Torsby uppmärksammats. Revisorerna har informerat sig och dessutom hos styrelsen hemställt om en redovisning av verksamhetens interna utredning samt om socialstyrelsens slutsatser.

Landstingsstyrelsen

Landstingsstyrelsen har inte lyckats bedriva verksamheten inom de av fullmäktige givna ekonomiska ramarna. Styrelsen har redovisat detta förhållande till fullmäktige. I annat sammanhang i detta dokument har revisorerna påpekat att styrelsen visat passivitet inför den negativa ekonomiska utvecklingen. Revisorerna har också framfört synpunkter på att styrelsen bör utveckla dialogen med fullmäktige angående möjligheterna att klara sitt uppdrag.

I den förändrade organisation som gäller från och med 2003 har landstingsstyrelsen och dess utskott det direkta politiska ansvaret för styrning, ledning

uppföljning och intern kontroll av all verksamhet. Landstingets revisorer vill understryka vikten av att styrelsen har utvecklade rutiner och system för ett sådant ansvar.

I takt med att landstingets organisation förändrats har även folkhögskolestyrelsernas roll förändrats. En konsekvens av landstingets organisationsförändring från och med den 1 januari 2003 blev att landstingsstyrelsen från nämnden för regional utveckling övertog rollen som formell styrelse och utbildningsverksamheten utgör numera en länsverksamhet. År 2000 ändrades reglementet för folkhögskolestyrelserna så att de blev rådgivande. Revisorerna har genom protokoll, besök med mera följt folkhögskolestyrelsernas arbete under verksamhetsåret 2003.

Landstingets revisorer tillstyrker att landstingsstyrelsen och dess förtroendevalda beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2003.

Förtroendenämnden

Landstingets revisorer har följt förtroendenämndens arbete. Nämnden har berörts av den av revisorerna genomförda granskningen av "Brukarinflytande i vården". Revisorerna bedömer att förtroendenämnden på ett ansvarsfullt sätt fullgjort uppdraget som patientnämnd. Revisorerna har tidigare redovisat de fördelar det skulle innebära om nämnden till fullo förfogade över det administrativa stödet.

Landstingets revisorer tillstyrker att förtroendenämnden och dess förtroendevalda beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2003.

Landstingsfullmäktiges beredningar

Revisorerna har följt fullmäktigeberedningarnas arbete. Landstingets revisorer vill framhålla den positiva start som beredningarna fått i för landstinget centrala frågor. Engagemang och tillgång till administrativt stöd är viktiga förklaringar till denna utveckling. Nära kontakter mellan beredningarnas administrativa stöd och revisorernas sakkunniga har stärkt revisorernas möjligheter att följa beredningarnas arbete. Beredningarnas förankring i landstingsfullmäktige har stärkts genom att det också utsetts ersättare i beredningarna.

Landstingsfullmäktige har under året inte utnyttjat möjligheten att utse tillfälliga beredningar.

Demokratiberedningen

Landstingets revisorer har följt demokratiberedningens arbete och har noterat bland annat de initiativ till så kallade demokratikvällar som tagits tillsammans med ett par kommuner.

Landstingets revisorer tillstyrker att demokratiberedningen och dess förtroendevalda beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2003.

Kvalitetsberedningen

Landstingets revisorer har följt kvalitetsberedningens arbete och även haft flera givande överläggningar med beredningen. Revisorerna ser positivt på de kontakter som etablerats mellan revisorerna och kvalitetsberedningen bland annat i några av de granskningsarbeten som revisorerna genomfört.

Landstingets revisorer tillstyrker att kvalitetsberedningen och dess förtroendevalda beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2003.

Prioriteringsberedningen

Prioriteringsfrågorna är av central betydelse. Landstingets revisorer hälsar därför med tillfredsställelse de initiativ och kontakter som prioriteringsberedningen tagit under året.

Landstingets revisorer tillstyrker att prioriteringsberedningen och dess förtroendevalda beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2003

Årsredovisningen

Landstingets balansräkning omsluter 2 328 895 768,31 kronor per den 31 december 2003.

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med kommunala redovisningslagen och i enlighet med god redovisningssed. Årsredovisningen återger i allt väsentligt landstingets resultat och ekonomiska ställning på ett rättvisande sätt. Landstingets revisorer tillstyrker att årsredovisningen för år 2003 godkänns av landstingsfullmäktige.

Landstingets revisorer

Roland Krantz

Leif Sandberg

Stig Löfgren

Barbro Thunér

Östen Högman

Sven Eriksson

Per-Åke Sjöswärd Persson

Bilaga

Sammanställning över de sakkunnigas rapporter under 2003

Kommunallagens 9 kap 8 § föreskriver att revisorerna i sin granskning skall biträdas av sakkunniga. I 16 § stadgas att de sakkunnigas rapporter skall bifogas revisionsberättelsen. Med hänvisning till kommunallagens bestämmelser redovisas de rapporter och mer omfattande avrapporteringar som gjorts under verksamhetsåret 2003. Samtliga rapporter finns på landstingets intranät och på internet (www.liv.se).

Fördjupade granskningar -rapporter

Rapport 1-03 Prioritering av patienter vid operationsenheterna vid Central-
sjukhuset i Karlstad

Rapport 2-03 Brukarinflytande i vården

Rapport 3-03 Implementering av SBU-rapporter

Rapport 4-03 Primärvårdens stöd till kommunens äldreomsorg

Översiktliga granskningar – rapporter

ÖG 1 Landstingets försäkringsskydd

ÖG 2 Telemedicinprojektet – status och nuläge

ÖG 3 Ambulanstransporter i Karlstad, Kristinehamn och Säffle

ÖG 4 Uppföljning av granskningsrapport: Obehörig åtkomst i landstingets
datasystem

ÖG 5 Avvikelsehantering – rutiner, erfarenhet och omfattning

ÖG 6 Miljökonsekvenser av läkemedel

ÖG 7 Avgifter i hälso- och sjukvården

ÖG 8 Externt finansierad kompetensutveckling

ÖG 9 Folkhögskolornas finansiering

ÖG 10 Familjecentraler

Annan form av avrapportering till revisorerna

Attest- och utanordning

Budgetplanering

Budgetavvikelse

Delegationsordning

Delårsbokslut

Donationsstiftelser

Fastighetsinvesteringar

Fastighetsförsäljningar

Förmåner

Högspecialiserad vård

Inkasso

Intern kontroll

Kostnads- och intäktsutveckling

Ledning och styrning

Likviditet

Läkemedel
Organisations- och verksamhetsförändringar
Omstrukturering och omstruktureringskostnader
Omställningskostnader
Personalavveckling
Policydokument
Prognoser och prognosarbete
Protokoll och minnesanteckningar
Ramavtal
Regelverk
Skatter
Statsbidrag
Uppföljning
Utomlänsvård
Verkställighet av politiska beslut